

URZĄD MIASTA SKIERNIEWICE
Biuro Planowania Przestrzennego
i Planowania Inwestycji

96-100 Skierniewice, ul. Floriana 9

tel.(046) 832 57 74

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA
NA ŚRODOWISKO
SPORZĄDZONA NA POTRZEBY

Miejscowego planu
zagospodarowania przestrzennego
- fragment miasta położony w rejonie ulicy Feliksów

Organ sporządzający plan:

PREZYDENT MIASTA SKIERNIEWICE

Autor prognozy: mgr inż. Ewa Śmieszek- Pędzimąż

Opracowanie graficzne: inż. Michał Ziębiński

Spis treści

Spis treści	Strona
I. WSTĘP.....	3
1. Informacje ogólne.....	3
2. Przedmiot opracowania.....	3
3. Cel i zakres prognozy.....	3
4. Podstawa prawna opracowania prognozy.....	4
5. Metoda zastosowana przy sporządzaniu prognozy.....	6
II. OCENA STANU ISTNIEJĄCEGO I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA.....	6
1. Ogólna charakterystyka obszaru opracowania.....	6
2. Charakterystyka środowiska naturalnego.....	7
2.1. Warunki klimatyczne.....	7
2.2. Rzeźba terenu.....	7
2.3. Warunki gruntowo-wodne.....	7
2.4. Warunki hydrologiczne i hydrograficzne.....	7
2.5. Warunki glebowe.....	8
2.6. Zasoby przyrodnicze, walory krajobrazowe i ich ochrona prawna.....	8
2.7. Środowisko kulturowe.....	10
III. USTALENIA PROJEKTU PLANU MIEJSCOWEGO.....	10
IV. POTENCJALNE ZMIANY W ŚRODOWISKU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.....	11
V. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, KRAJOWYM, LOKALNYM, ISTOTNE Z PUNKU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO PLANU ORAZ SPOSOBY, W JAKICH ZOSTAŁY ONE UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWANIA PROJEKTU PLANU.....	11
VI. PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTU MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	14
1. Przewidywane skutki wpływu ustaleń projektu zmiany planu na środowisko przyrodnicze oraz na cele i przedmiot ochrony Obszaru Natura 2000 z uwzględnieniem zależności między tymi elementami i między oddziaływaniami na te elementy.....	15
2. Skutki wpływu ustaleń planu na poszczególne komponenty środowiska.....	15
2.1. Skutki wpływu na różnorodność biologiczną.....	15
2.2. Skutki wpływu na glebę i powierzchnię ziemi.....	15
2.3. Skutki wpływu na środowisko gruntowo wodne, wody powierzchniowe podziemne.....	16
2.4. Skutki wpływu na kopaliny.....	16
2.5. Skutki wpływu na powietrze atmosferyczne i klimat akustyczny.....	16
2.6. Skutki wpływu na krajobraz, dziedzictwo kulturowe i dobra materialne.....	17
2.7. Skutki wpływu na świat roślinny, zwierzęcy i krajobraz przyrodniczy.....	17
2.8. Emisja promieniowania elektromagnetycznego.....	18
2.9. Skutki wpływu na ludzi.....	18
2.10. Oddziaływanie transgraniczne.....	19
3. Ogólna ocena potencjalnych skutków wpływu realizacji ustaleń projektu planu na środowisko i jakość życia i zdrowia ludzi.....	19
VII. PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ OGRANICZAJĄCYCH NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO ORAZ PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH.....	24
VIII. PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOGĄCE BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PLANU W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZAR NATURA 2000 ORAZ UNTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU.....	25
IX. METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU PLANU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚĆ JEJ PRZEPROWADZANIA.....	25
X. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE.....	26
XI. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	26
X. WNIOSKI KOŃCOWE.....	26

I. WSTĘP

1. Informacje ogólne

W 2015r. opracowany został projekt planu miejscowego dla obszaru położonego pomiędzy ulicami: Feliksów i Łódzką oraz granicą administracyjną miasta. W wyniku uwzględnienia uwag do tego projektu Rada Miasta Skierniewice odstąpiła od sporządzenia powyższego planu miejscowego. Jednocześnie w treści rozstrzygnięcia uwag do wcześniej opracowywanego projektu planu miejscowego Prezydent Miasta Skierniewice uznał wniosek mieszkańców o opracowanie planu miejscowego w rejonie ulicy Feliksów, w granicach, które nie będą obejmowały nieruchomości, na których przygotowane są tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Tereny te powstały poprzez uzyskanie przez właścicieli nieruchomości indywidualnych decyzji administracyjnych w zakresie podziału oraz decyzji o warunkach zabudowy.

Biorąc powyższe pod uwagę, w dniu 26 listopada 2015r. Rada Miasta Skierniewice Uchwałą Nr XVIII/191/2015 przystąpiła do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w nowych granicach, które obejmują tereny rolne położone w rejonie ulicy Feliksów na styku z gminą Skierniewice. W obszarze poza użytkami rolnymi znajdują się dwa funkcjonujące kurniki. Planowana jest budowa dwóch kolejnych kurników, dla których została wydana decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach. Obszar w rejonie ulicy Feliksów, stał się w ostatnich latach miejscem konfliktów pomiędzy właścicielami kurników a mieszkańcami oraz właścicielami gruntów położonych przy ulicy Feliksów.

2. Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest „Prognoza oddziaływania na środowisko” ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego fragment miasta Skierniewice położony w rejonie ulicy Feliksów.

Celem planu miejscowego jest wyeliminowanie konfliktów przestrzennych na styku rozwijającej się zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i terenów rolniczych.

3. Cel i zakres prognozy

Podstawowym celem niniejszej prognozy jest określenie stanu funkcjonowania środowiska oraz wpływu i zakresu potencjalnych zmian w środowisku i warunków życia człowieka jakie mogą nastąpić w wyniku ustaleń projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego fragment miasta Skierniewice położony w rejonie ulicy Feliksów oraz przedstawienie rozwiązań eliminujących lub ograniczających negatywny wpływ na środowisko, spowodowany realizacją tych ustaleń.

Ponadto celem prognozy jest:

- wyeliminowanie na etapie sporządzania planu ustaleń sprzecznych z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- ocena wpływu przeznaczenia terenu na poszczególne użytkowania oraz określenie warunków zagospodarowania tych obszarów,
- ocena, na ile ustalenia planu pozwolą na zachowanie istniejących wartości zasobów środowiska, na i wzbogacą lub odtworzą wartości oraz w jakim stopniu spotęgują lub osłabiają istniejące zagrożenia.

Analiza przekształceń środowiska prowadzona równoległe z pracami planistycznymi, daje możliwość wpływu na ostateczny zakres ustaleń planu. Wszystkie zawarte w niej wnioski i zalecenia opierają się na zasadach logicznego wnioskowania i prawdopodobieństwa.

Prognoza oddziaływania na środowisko obejmuje kompleksową ocenę warunków biotycznych i abiotycznych środowiska naturalnego, przy uwzględnieniu jego aktualnego stanu i odporności na zmiany antropogeniczne oraz wpływu na środowisko sposobu użytkowania terenu, ponadto określa wpływ i zakres potencjalnych zmian i przedstawia

rozwiązania eliminujące lub ograniczające negatywny wpływ na środowisko spowodowany realizacją ustaleń zawartych w planie.

Prognoza nie jest dokumentem rozstrzygającym o słuszności realizacji zamierzeń inwestycyjnych, przewidzianych ustaleniami zmiany planu miejscowego. Przedstawia natomiast prawdopodobne skutki jakie niesie ze sobą realizacja ustaleń Planu, dla poszczególnych komponentów środowiska w ich wzajemnym powiązaniu, a w szczególności dla poszczególnych ekosystemów, krajobrazu, ludzi oraz dóbr kultury.

Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w niniejszej prognozie został uzgodniony zgodnie z art. 53 ww. ustawy z właściwymi organami tzn.

- Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska (pismo znak: WOOŚ-II.411.462.2015.AJ. z dnia 14.12.2015 r.)
- Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym (pismo znak: PSSE-ZNS-470/23Rp/15 z dnia 07.12.2015 r.).

Jak wynika z otrzymanych pism, zakres i stopień szczegółowości zgodny jest z treścią art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko

Miejscowy plan jest powiązany merytorycznie i formalnie z następującymi dokumentami planistycznymi:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Skierniewice II edycja – uchwalonym Uchwałą Nr L/42/2014 Rady Miasta Skierniewice z dnia 25 kwietnia 2014 r.,
- Opracowaniem ekofizjograficznym podstawowym sporządzonym w grudniu 2015 r. dla przedmiotowego obszaru opracowania.

4. Podstawa prawna opracowania prognozy

Projekt planu został opracowany w oparciu o Uchwałę Nr XVIII/191/2015 z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego fragment miasta Skierniewice położony w rejonie ulicy Feliksów.

Opracowanie niniejszej prognozy jest częścią strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przedmiotowego planu, przeprowadzanej na podstawie przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2021, poz.247 ze zm.).

Podstawę prawną dla proponowanych w prognozie działań ochronnych stanowi obecnie ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U.2021, poz.247 z późn. zm.) oraz ustawy szczegółowe i przepisy wykonawcze do podanych poniżej ustaw:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 z późn.zm.),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zmianami),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r. poz. 95 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. 1463 z późn zm.),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych /Dz. U. z 2013 r. poz. 1205 /,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z dnia 8 października 2012 r., poz. 1109),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów

- niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2008, Nr 47, poz. 281),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1883),
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 7 października 2014r., poz. 1348),
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 16 października 2014r. poz. 1409),
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000.
 - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory
 - Dyrektywa Rady 2009/147/WE z 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dyrektywa Ptasia). Stanowi ona wersję skonsolidowaną wcześniejszej dyrektywy EWG 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 o ochronie dziko żyjących ptaków.

5. Metoda zastosowana przy sporządzaniu prognozy

„Prognoza oddziaływania na środowisko” jest kameralnym opracowaniem autorskim, sporządzonym w oparciu o dostępne materiały tj. publikacje, dokumenty, raporty i inne opracowania.

Przyjęta w niniejszym dokumencie metoda opracowania, podyktowana była następującymi przesłankami:

- we wstępnym etapie prac nad planem, zapoznano się z opracowaniem ekofizjograficznym podstawowym sporządzonym dla przedmiotowego obszaru sporządzonym w grudniu 2015 r., w którym każdy z elementów środowiska został szczegółowo przeanalizowany.
W prognozie przeprowadzono analizę porównawczą uwarunkowań ekofizjograficznych z przyjętymi w ustaleniach planu regulacjami dotyczącymi ochrony środowiska.
- ramowy zakres prognozy określony został ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2013, poz. 1235),
- zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w niniejszej prognozie został uzgodniony zgodnie z art. 53 ww. ustawy z właściwymi organami tzn. Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska i Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym,
- zakres opracowania określony został charakterem ustaleń planu oraz skalą rysunku planu.

Za wiodące zasady sporządzenia dokumentu prognozy uznano:

- a) prognoza ma oceniać skutki wpływu ustaleń planu na środowisko, czyli określać wpływ wynikający z przeznaczenia terenów na określone rodzaje użytkowania oraz z określenia warunków zagospodarowania tych obszarów,

- b) ustalenia planu dotyczą konkretnej rzeczywistości obejmującej środowisko o zróżnicowanej
- c) wartości (specyficznych dla tego miejsca cechach i wartościach) wraz z istniejącym zainwestowaniem i użytkowaniem, które na to środowisko oddziałują negatywnie, stwarzając zagrożenia lub pozytywnie, stanowiąc szansę dla istniejących zasobów środowiska,
- d) istota prognozy zawiera się w ocenie na ile ustalenia planu pozwolą na zachowanie istniejących wartości zasobów środowiska, na ile wzbogacą lub odtworzą obniżone lub zdegradowane wartości oraz w jakim stopniu ustalenia planu mogą spotęgować istniejące zagrożenia, mogą osłabić te zagrożenia lub stwarzają możliwość pojawienia się nowych szans dla ukształtowania jakości środowiska,
- e) tak więc prognoza nie jest dokumentem rozstrzygającym o słuszności realizacji zamierzeń inwestycyjnych przewidzianych nowymi ustaleniami planu, a jedynie przedstawia prawdopodobne skutki jakie niesie za sobą realizacja ustaleń planu na poszczególne komponenty środowiska w ich wzajemnym powiązaniu, ekosystemy, krajobraz a także na ludzi i dobra materialne oraz dobra kultury.

II. OCENA STANU ISTNIEJCEGO I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA

Charakterystyka ważniejszych elementów przyrodniczych środowiska dla obszaru opracowania stanowi wyciąg z opracowania ekofizjograficznego podstawowego sporządzonego w miesiącu grudniu 2015 r.

1. Ogólna charakterystyka obszaru opracowania

Obszar objęty projektem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego położony jest w południowo-zachodniej części miasta, na styku z gruntami gminy Skierniewice. Przeważającą część obszaru stanowią użytki rolne. W obrębie działek o numerach ewidencyjnych 274/3 i 274/4 znajdują się budynki, w których prowadzona jest produkcja drobiu rzeźnego. Tereny w sąsiedztwie kurników, położone na południe od ulicy Feliksów, to tereny rozwijającej się zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Zabudowa ta realizowana jest w trybie indywidualnych decyzji administracyjnych w zakresie podziału nieruchomości oraz warunków zabudowy. W świetle obowiązujących przepisów prawnych decyzja o warunkach zabudowy nie wymaga zgodności z ustaleniami studium uwarunkowania i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Taki stan rzeczy doprowadził do sytuacji, w której rejon ulicy Feliksów stał się miejscem konfliktów na styku zabudowy mieszkaniowej i terenów rolnych. Właściciele nieruchomości rolnych zainteresowani są podziałem i sprzedażą swoich nieruchomości na działki budowlane, z drugiej strony właściciele kurników chcą rozwijać swoją prowadzoną od lat działalność. Należy tutaj podkreślić, że właściciel działki nr 274/2 otrzymał decyzję środowiskową na budowę dwóch kurników do tuczu drobiu wraz z infrastrukturą niezbędną do ich prawidłowego funkcjonowania.

W czasie trwania postępowania o wydanie decyzji środowiskowej do Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Skierniewice wpłynęły wnioski, uwagi i zastrzeżenia od mieszkańców ulicy Feliksów, które dotyczyły m.in. uciążliwości zapachowej (odorowej) kurników oraz wielkości terenu jakim dysponuje inwestor, sugerując iż jest za mały do ograniczenia uciążliwości do granic jego posesji.

Obszar nie jest wyposażony w infrastrukturę techniczną, posiada dostęp do dróg publicznych poprzez dojścia i dojazdy do pól. W granicach obszaru zewidencjonowane zostały stanowiska archeologiczne.

Obszar położony jest w strefie „C” ochrony uzdrowiskowej Obszaru Ochrony Uzdrawiskowej Skierniewice-Maków. W obszarze nie występują obszary prawnie chronione w trybie ustawy o ochronie przyrody.

2. Charakterystyka środowiska naturalnego

2.1. Warunki klimatyczne

Obszar miasta pod względem regionalizacji klimatycznej znajduje się w północno-wschodniej części XVII regionu klimatycznego zwanego Regionem Środkowopolskim. Jak w całym pasie Nizin Środkowopolskich, przeważa tutaj cyrkulacja równoleżnikowa, z przewagą mas powietrza polarno-morskiego napływającego z zachodu. Obszar opracowania charakteryzuje się dobrymi warunkami klimatycznymi, położony jest poza zasięgiem okresowego zalegania zimnego i wilgotnego powietrza. Posiada dobre warunki solarne, jest dostatecznie przewietrzany.

Mniej korzystne warunki klimatyczne, związane z płytkim zaleganiem wód gruntowych występują w sąsiedztwie obniżeń terenowych i rowów melioracyjnych, położonych poza obszarem objętym projektem planu. Obserwuje się tu częstą stagnację chłodnego i wilgotnego powietrza oraz zaleganie mgieł.

2.2. Rzeźba terenu

Obszar opracowania znajduje się w obrębie wysoczyzny plejstoceńskiej (poziom skierniewicki) oznaczony na mapie warunków morfologicznych symbolem „Wp” (mapa sporządzona na potrzeby opracowania ekofizjograficznego do Studium uwarunkowań...). Jest to lekko falista morena wyniesiona w obrębie terenu na poziomie 132,5 – 134,0 m.n.p.m. Powierzchnia terenu lekko opada w kierunku południowo-wschodnim. W obszarze brak rowów i obniżeń terenowych.

2.3. Warunki gruntowo-wodne

Północno-zachodni fragment obszaru objętego opracowaniem zbudowany jest z utworów akumulacji rzeczno – zastoiskowej – piasków drobnych, średniozagęszczonych, występujących na głębokości nawet ponad 4,5 m. Zwierciadło wody występuje w strefie głębokości 2-4 od powierzchni terenu. Studnie kopane czerpią wodę głównie z głębokości 3-5 m p.p.p. Pod względem technicznym są to utwory nośne z pewnymi ograniczeniami i odpowiednimi rozwiązaniami konstrukcyjnymi – możliwość nierównomiernych osiadań.

Pozostałą część obszaru budują utwory akumulacji rzeczno-lodowcowej i lodowcowej - gliny piaszczyste i piaski gliniaste. Są to utwory trudnoprzepuszczalne, woda gruntowa występuje w przewarstwieniach lub soczewkach piaszczysto-żwirowych na różnych głębokościach. Pod względem technicznym są to grunty twardoplastyczne i półzwarte o miąższości > 4,5, nadające się do posadowienia budynków.

2.4. Warunki hydrologiczne i hydrograficzne

Według podziału hydroregionalnego Polski zaproponowanego przez państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie teren miasta Skierniewice położony jest w południowo-zachodnim krańcu Regionu Południowomazowieckiego, położonego w zachodniej części Makroregionu Wschodniego Niżu Polskiego. Region ten cechuje się występowaniem trzech głównych pięter wodonośnych:

- piętra górno kredowo- paleoceńskiego,
- piętra trzeciorzędowego, /oligoceńsko - mioceńskiego/,
- piętra czwartorzędowego.

Obszar objęty niniejszą analizą znajduje się w zlewni rzeki Łupi. Koryto rzeki Łupi odległe jest o ok. 1,8 m na wschód od wschodniej granicy opracowania planu. W obszarze brak cieków wodnych. Wody z terenu odprowadzane są do ciek wodnego stanowiącego fragment południowo – wschodniej granicy opracowania.

Obszar znajduje się poza zasięgiem obszarów zagrożenia i ryzyka powodziowego wg sporządzonych map przez Prezesa Krajowego zarządu Gospodarki Wodnej, w oparciu o art.88 f ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo Wodne.

2.5. Warunki glebowe

Rodzaje gleb wykształconych w obrębie obszaru opracowania pozostają w ścisłym związku z budową geologiczną warstw powierzchniowych.

W przeważającej części obszaru opracowania występują gleby bielcowe zbudowane z piasków słabo gliniastych z domieszką pyłu lub piasków słabo gliniastych naglinowych. Są to gleby średnio zasobne w składniki pokarmowe. Posiadają właściwe stosunki wodno – powietrzne. Przeważnie są kwaśne. Dominuje IVa i IVb klasa gruntów ornych.

Gleby te wchodzi w skład kompleksów przydatności rolniczej – żytio ziemniaczanych bardzo dobrych lub żytich dobrych. Plonowanie w wysokim stopniu uzależnione od zabiegów agrotechnicznych oraz ilości i rozkładu opadów atmosferycznych (zwłaszcza w okresie wegetacyjnym).

W fragmentarycznie, południowo-wschodniej i południowej występują gleby bielcowe i brunatne wytworzone z glin. Są to gleby o dość płytkim spiaszczeniu warstwy powierzchniowej (najczęściej piaski gliniaste mocne, piaski gliniaste lekkie naglinowe). Stosunki gruntowo wodne właściwe, dość strukturalne, słabo kwaśne i kwaśne. W klasyfikacji bonitacyjnej III b klasa gruntów ornych.

W sąsiedztwie obniżeń terenowych i cieków występują gleby murszowe całkowite lub na podłożu mineralnym (piasek luźny). Stosunki wodno-powietrzne wadliwe (za suche lub nadmiernie wilgotne). Roślinność nie tworzy zwartej darni. Są to bardzo słabe i słabe użytki zielone V-VI klasy. Gleby niechronione.

2.6. Zasoby przyrodnicze, walory krajobrazowe i ich ochrona prawna

Pod względem klasyfikacji geobotanicznej J. M. Matuszkiewicza teren objęty niniejszą analizą znajduje się w południowo-zachodniej części krainy Południowomazowiecko-Podlaskiej w okręgu Łowicko-Warszawskim. Potencjalną roślinnością tego obszaru są bory mieszane.

Dominującymi zbiorowiskami w obszarze opracowania są zbiorowiska pól uprawnych towarzyszące uprawom zbożowym - z rzędu *Centauretalia cyani* oraz zbiorowiska chwastów upraw okopowych i ogrodowych z rzędu *Polygono Chenopodietalia*. Zbiorowiska pól uprawnych z ww. klasy stanowią wyodrębnioną grupę ekosystemów powstających spontanicznie w warunkach swoistej, ale skrajnej antropopresji. Struktura i skład tych zbiorowisk są wynikiem długotrwałej selekcji i przystosowania, stanem względnej równowagi dynamicznej między naturalną tendencją roślin do ekspansji i opanowania środowiska a działalnością produkcyjną i gospodarczą człowieka. Przedstawicielami tych roślin są chwasty występujące w uprawach roślin użytkowych -: tasznik pospolity (*Capsella bursa pastoris*), fiołek polny (*Viola arvensis* Murr.), rogownica polna (*Cerastium arvense* L.), mydelnica lekarska (*Saponaria officinalis* L.), , lepnica biała (*Melandrium album* (Mill.) Garcke), gwiazdnica pospolita (*Stellaria media* (L.).

Na siedliskach ruderalnych w pobliżu kurników zinwentaryzowano zbiorowiska okazałych bylin i pnączy należące do klasy *Artemisietea vulgaris* reprezentowanych przez bylicę pospolitą (*Artemisia vulgaris*), wrotycz zwyczajny (*Tanacetum vulgare*) i Inicę pospolitą *Linaria vulgaris*.

Tereny w sąsiedztwie obszaru objętego opracowaniem w pobliżu ulicy Feliksów to tereny w postępującej zabudowy, charakteryzujące się mozaikową strukturą zbiorowisk agrecenotycznych, ruderalnych i seminaturalnych. W luźnej zabudowie dominują zbiorowiska z rzędu muraw dywanowych reprezentowany przez zespół *Lolio-Polygonetum arenastris* (życicy i rdestu ptasiego) reprezentowany głównie przez: rumianek bezpłomieniowy (*Chamomilla suaveolens*), życicę trwałą (*Lolium perenne*), rdest ptasi (*Polygonum aviculare* L.), tasznik pospolity (*Capsella bursa-pastoris*) i babkę zwyczajną (*Plantago major*).

Spośród roślin ruderalnych dominują rośliny: krwawnik pospolity (*Achillea millefolium* L.), cykoria podróżnik (*Cichorium intybus* L.), wrotycz pospolity (*Tanacetum vulgare* L.), bylica (*Artemisia* L.), wyka ptasia (*Vicia cracca* L.), glistnik jaskótcze ziele (*Chelidonium majus* L.), jaskier (*Ranunculus* L.).

Przekształcone przez człowieka naturalne zbiorowiska roślinności nie przedstawiają walorów przyrodniczych ważnych dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego miasta.

Ww. zbiorowiska nie należą do siedlisk zagrożonych w skali Europy, figurujących w załączniku I Dyrektywy Rady Wspólnot Europejskich 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (Dyrektywa Siedliskowa).

ani gatunków rzadkich lub zagrożonych w skali kraju i regionu, zgodnie z Czerwoną listą roślin i grzybów Polski (Zarzycki i in. 2006).

W obrębie analizowanego obszaru nie stwierdzono również występowanie stanowisk chronionych gatunków roślin ujętych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin oraz w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną prawną.

Zinwentaryzowane rośliny nie zostały umieszczone w załączniku nr 1 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000.

Obszar objęty analizą nie wyróżnia się z pośród i pozostałych terenów podmiejskich, o podobnych funkcjach.

Pod względem regionalizacji faunistycznej A.S. Kostrowickiego zawartej w Atlasie RP teren znajduje się w centralnej części Okręgu Środkowopolskiego i w centralnej części podokręgu Wielkopolsko - Podlaskiego.

W obrębie analizowanego terenu nie prowadzono obserwacji i nie dokonano inwentaryzacji występującej tam fauny. Biorąc pod uwagę znaczne przekształcenia antropogeniczne analizowanego terenu przejawiające się w zabudowywaniu terenów rolniczych i ugorowanych oraz funkcjonowanie ulic: Feliksów i Łódzkiej należy spodziewać się, że istniejąca na terenie fauna nie musi być zróżnicowana. Uwzględniając charakter terenu poddanego analizie i sąsiedztwo z terenami zabudowy mieszkaniowej można domniemywać, że występujące tam gatunki zwierząt związane są z osiedlami ludzkimi. W związku ze specyficznym charakterem ekosystemu, miasta zasiedlane są przez gatunki zwierząt charakterystyczne dla ekosystemów zlokalizowanych głównie na terenach podmiejskich.

W obszarze opracowania można spodziewać się występowania takich gatunków jak: wiewiórka (*Sciurus vulgaris*) - gatunek objęty ochroną prawną, nornica ruda (*Clethrionomys glareolus*), mysz polna (*Apodemus agrarius*) i mysz leśna (*Apodemus flavicollis*).

Niektóre z ww. zwierząt w poszukiwaniu pokarmu, kryjówek czy miejsc rozrodu podążają nawet do centrów miast. Natrafiając na odpowiednie warunki siedliskowe rozmnażają się i tworzą lokalne populacje na stałe bytujące na terenie osiedli domów jednorodzinnych.

Na obrzeżach miasta i terenach podmiejskich duża różnorodność biotopów przekłada się na bogactwo różnorodności świata zwierząt. We wszystkich typach siedlisk dominują bezkręgowce.

Najbardziej zauważalną grupą zwierząt w miastach są właśnie ptaki. Charakteryzuje je niska antropofobia (strach przed człowiekiem). W miastach ptaki są też często dokarmiane, a warunki klimatyczne pozwalają na dłuższy czas odbywania lęgów, przez co zwiększa się rozrodczość i liczebność populacji. Wiele gatunków to typowe synantropijne zwierzęta, związane od dawna z człowiekiem i zależne od niego, np. wróbel. Coraz więcej ptaków żyje w miastach, nie przywiązując się do samego człowieka. Przykładem może być gawron.

Zasiedlanie obszarów zurbanizowanych przez nowe gatunki ogranicza się do gatunków o dużej elastyczności ekologicznej, które są w stanie znieść zmiany jakie niesie postępująca antropopresja. Adaptacja do określonych warunków spowodowała wytworzenie się charakterystycznych miejskich populacji, różniących się od populacji ze środowisk naturalnych pod względem ekologicznym i etologicznym. Wśród tych cech znajdują się również takie, które mogą wpływać na różnorodność genetyczną populacji: osiadłość,

ograniczenie liczby osobników przystępujących do rozrodu, wysoki stopień reokupacji stanowisk lęgowych, mniejsza selekcja naturalna, wydłużona długość życia osobników. Populacje miejskie mogą być ponadto izolowane od innych, pozamiejskich i tym samym narażone na efekt dryfu genetycznego i krzyżowania wsobnego, co z kolei wpływa na obniżenie zróżnicowania genetycznego.

Dla ptaków miasto jest niezwykle atrakcyjne ze względu na dostępność pożywienia. Źródłem są nie tylko śmietniki i wysypiska śmieci, ujścia ściekowych kolektorów do rzek, miejsca stałego dokarmiania jak park i zalew. Spore znaczenie ma również bezpieczeństwo – w miastach jest zdecydowanie mniej drapieżników. Najczęstszymi ptasimi bywalcami miasta i terenów zadrzewionych są: wróble i sikory, gołębie, kosy, szpaki, jerzyki, sroki i zięby oraz kukułka i śpiewak.

Poza ww. gatunkami ptaków, które objęte są ochroną prawną w trybie przepisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, wymagające ochrony ścisłej i częściowej oraz wpisane do Czerwonej Księgi Zwierząt do kategorii LC (least concern – niskiego ryzyka) inne chronione gatunki zwierząt nie występują.

Spośród wymienionych ptaków nie występują gatunki ujęte w Załącznikach Dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. Dyrektywa Ptasia).

Analizowany obszar to teren, w obrębie którego nie występują obiekty prawnie chronione ani kwalifikujące się do objęcia ochroną prawną, w trybie przepisów ustawy o ochronie przyrody.

2.7. Środowisko kulturowe

Na terenie objętym planem w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski zewidencjonowano 4 stanowiska archeologiczne. Wokół stanowisk wyznaczone zostały strefy ich ochrony. Zasięg strefy ochrony jest różny w zależności od chronologii i funkcji stanowiska. Realizacja inwestycji wymagająca prac ziemnych w tej strefie wymaga sprawowania nadzoru archeologicznego.

Obszary stanowisk archeologicznych i obszary ochrony stanowisk archeologicznych wskazano na rysunku planu.

III. USTALENIA PROJEKTU PLANU MIEJSCOWEGO

Obszar objęty projektem planu stanowi jeden teren. Dla tego terenu określono przeznaczenie podstawowe – tereny rolnicze. Przeznaczeniem uzupełniającym jest infrastruktura techniczna oraz zalesienie gruntów. Na tych terenach przewiduje się możliwość budowy obiektów budowlanych związanych z działalnością rolniczą, w tym zabudowy mieszkaniowej związanej z prowadzonym gospodarstwem rolnym. Proponuje się wprowadzenie zakazu realizacji inwestycji zawsze znacząco i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Ponadto przewiduje się wprowadzenie ograniczenia w zagospodarowaniu poprzez zakaz budowy obiektów budowlanych służących dla hodowli i chowu zwierząt (z wyłączeniem niezbędnych dla prowadzenia gospodarstw agroturystycznych), przetwórstwu rolno-spożywcemu i płyt gnojnych. W projekcie przewiduje się możliwość zabudowy w oparciu o wskaźniki zabudowy w postaci maksymalnego wskaźnika zabudowy – 04, intensywności zabudowy do 0,8 i wysokości nowej zabudowy do 12,0 m.

W projekcie planu określone zostały:

- zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego
- zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,
- zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków,
- zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów infrastruktury technicznej,
- zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemu komunikacji oraz obsługi komunikacyjnej,

- ustalenia szczegółowe dla terenu zawierające - przeznaczenie, warunki i zasady zagospodarowania terenu, parametry kształtowania zabudowy oraz wskaźniki zagospodarowania terenu.

Celem opracowania planu dla przedmiotowego obszaru jest zapewnienie poprzez ustalenia planu braku oddziaływania prowadzonej działalności rolniczej na jakość funkcjonowania sąsiednich nieruchomości użytkowanych jako nieruchomości zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Oddziaływania, które występuje szczególnie w zakresie odorów i wabieniu dzikich zwierząt - gryzoni. Zwierząt, których pokarmem są m.in. odpady zwierzęce powstałe w hodowli, chowie, przetwórstwu rolno-spożywczym.

IV. POTENCJALNE ZMIANY W ŚRODOWISKU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

W przypadku braku realizacji ustaleń planu, na obszarze stan środowiska nie ulegnie istotnym przekształceniom. Część terenu funkcjonująca dotychczas jako użytki rolne prawdopodobnie pozostanie wolna od zabudowy. Utrzymane zostały by zbiorowiska roślinne związane z argoceznozami. Nie można wykluczyć tutaj zaniechania prowadzenia upraw rolniczych, wówczas na tych terenach pojawi się proces naturalnej sukcesji.

W obszarze znajdują się dwa kurniki, z funkcjonowaniem których wiąże się uciążliwości dla terenów sąsiednich. Uciążliwości te dotyczą głównie odorów, które w znaczącym stopniu pogarszają komfort zamieszkania. Należy tu zaznaczyć, że w prawodawstwie polskim brak jest norm określających standardy emisyjne dla odorów. Prawdopodobnie w terenie narastałby konflikt pomiędzy właścicielami kurników a mieszkańcami ulicy Feliksów i gruntów rolnych, którzy zainteresowani są ich przeznaczeniem na cele zabudowy mieszkaniowej.

Nie można wykluczyć realizacji zabudowy w oparciu o decyzje administracyjne. Zabudowa realizowana w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu może doprowadzić do sytuacji, w której uporządkowanie i bezkonfliktowe zagospodarowanie wszystkich nieruchomości znajdujących się w obrębie analizowanego obszaru będzie nie możliwe.

Brak kompleksowych rozwiązań w zakresie gospodarki ściekowej, gospodarowania wodami, realizacji rozbudowy i budowy systemu komunikacji itp. może wpłynąć negatywnie na gospodarkę wodno-ściekową, czystość środowiska wodno-gruntowego, czystość atmosfery, różnorodność biologiczną, migrację wielu gatunków roślin i zwierząt zarówno obszaru opracowania jak i terenów przyległych. Brak planu zagospodarowania przestrzennego powoduje, że nie ma możliwości określenia zasad kształtowania polityki przestrzennej na tym terenie, zakresu i sposobu postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy.

V. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, KRAJOWYM I LOKALNYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO PLANU ORAZ SPOSOBY, W JAKICH ZOSTAŁY ONE UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA PROJEKTU PLANU

Ze względu na przynależność Polski do Unii Europejskiej, Polska zobowiązana jest do przestrzegania prawa Unii oraz brania udziału w działaniach zapobiegawczych i regulujących w zakresie ochrony środowiska, wynikające z dokumentów rangi międzynarodowej.

Dokumentem nadrzędnym jest „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej” (Strategia z Göteborga), w której wśród siedmiu kluczowych wyzwań w sferze polityki gospodarczej, ekologicznej i społecznej znalazły się m.in.:

- ograniczanie zmian klimatu oraz promowanie czystszej energii,
 - zapewnienie, by systemy transportowe odpowiadały wymogom ochrony środowiska oraz spełniały gospodarcze i społeczne potrzeby społeczeństwa,
 - promowanie wysokiej jakości zdrowia publicznego,
 - aktywne promowanie zrównoważonego rozwoju.
- uwzględnienie wymagań gospodarczych, społecznych, kulturowych i regionalnych.

Na poziomie krajowym, strategiczne cele ochrony środowiska, oparte o prawo międzynarodowe, zawarte są w dokumentach rządowych takich jak: „II Polityka Ekologiczna Państwa, uaktualniona Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”, dokument sporządzony na zlecenie Ministerstwa Środowiska.

W dokumencie tym określono potrzebę regulowania w aktach planowania przestrzennego niższych szczebli zagadnień dotyczących m.in.:

- obszarów o przekroczonych dopuszczalnych stężeniach zanieczyszczeń środowiska lub natężeniach innego rodzaju uciążliwości,
- terenów zdegradowanych i zdewastowanych, wymagających przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji,
- potrzeb w zakresie rozbudowy infrastruktury ochrony środowiska, w szczególności infrastruktury do zagospodarowania ścieków i odpadów,
- kształtowania granicy i proporcji pomiędzy obszarami zainwestowanymi i przeznaczonymi pod inwestycje oraz terenami otwartymi (zwłaszcza w kontekście zieleni miejskiej i innych terenów otwartych na obszarach zurbanizowanych).

Celami realizacyjnymi „Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” jest :

- działania na rzecz realizacji zasady zrównoważonego rozwoju,
- przystosowanie do zmian klimatu,
- ochrona różnorodności biologicznej.

Ponadto od 2007 r., istnieje „Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej” oraz Program działań na lata 2007-2013. Wszystkie te dokumenty są oparte na przepisach wspólnotowych i przyjętych przez Polskę konwencjach międzynarodowych.

„Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej” ustala wiodącą zasadę polityki ekologicznej państwa tj. zasadę zrównoważonego rozwoju ustanowionej w Rio de Janeiro w 1992r. Podstawowym założeniem zrównoważonego rozwoju jest takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe możliwości korzystania z nich przez obecne i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym.

Cele ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i ogólnokrajowym stanowią z kolei podstawę konstruowania celi szczegółowych na szczeblu krajowym – regionalnym i lokalnym. Postulaty zawarte w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego” (aktualizacja z września 2010 r.) przyjętego przez Sejmik Województwa Łódzkiego uchwałą Nr LX/1648/10 z dnia 21 września 2010 r., odnoszące się do potrzeb w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego koncentrują się na potrzebie poprawy stanu środowiska, poprzez podjęcie działań mających na celu:

- ochronę i wzrost różnorodności biologicznej,
- zwiększenie i wzbogacenie zasobów leśnych,
- ochronę powierzchni ziemi i gleb,
- zwiększenie zasobów wodnych i poprawę ich jakości,
- racjonalizację gospodarki odpadami,
- poprawę klimatu akustycznego,
- poprawę jakości powietrza,
- ograniczenie zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ustalenia „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Skierniewice- II edycja”, które określają politykę przestrzenną, w tym zasady zagospodarowania przestrzennego miasta równocześnie uwzględniają ustalenia określone w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego”.

W zakresie powiązań środowiskowych i kulturowych celem głównym, zapisanym w Planie Województwa, jest kształtowanie tożsamości regionalnej w oparciu o walory przyrodnicze, kulturowe i turystyczne regionu, a kierunkami działań są:

- ochrona najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego,
- zachowanie i ochrona materialnych i niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu kulturowego województwa.

Założenia zawarte w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Skierniewice – II edycja” tworzone były w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju.

Podstawowym celem polityki jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańcom, infrastruktury społecznej i zasobów przyrodniczych.

Cele szczegółowe polityki ekologicznej państwa ujęto w dwóch grupach:

- w sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych,
- w zakresie jakości środowiska.

Wśród nich, w kontekście zakresu ustaleń Studium wymienić należy: racjonalizację użytkowania wody, ochronę gleb, wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, gospodarowanie odpadami, jakość wód, jakość powietrza, zmiany klimatu, hałas i promieniowanie elektromagnetyczne, różnorodność biologiczną i krajobrazową.

„Program ochrony środowiska dla województwa łódzkiego 2012” definiuje cel nadrzędny oraz cele główne i cele uzupełniające.

Cel nadrzędny brzmi:

„Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa łódzkiego oraz zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku”.

Cel główny: Ochrona i poprawa środowiska

- Priorytet I – Ochrona zasobów naturalnych,
- Priorytet II – Ochrona jakości powietrza,
- Priorytet III – Ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych oraz ochrona przed powodzią i suszą,
- Priorytet IV – Racjonalizacja gospodarka odpadami,
- Priorytet V – Oddziaływanie hałasu,
- Priorytet VI – Oddziaływanie pól elektromagnetycznych,
- Priorytet VII – Edukacja ekologiczna,
- Priorytet VIII – Poważne awarie.

Cele ochrony środowiska ustanowione w odniesieniu do obszaru Skierniewic zawarte zostały w dwóch podstawowych dokumentach określających potrzeby i zasady kształtowania środowiska przyrodniczego miasta: „Programie Ochrony Środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla Miasta Skierniewice w latach 2013 -2016” przyjęty przez Radę Miasta Skierniewice uchwałą Nr XXXIX/67/2013 Rady Miasta Skierniewice z dnia 21 czerwca 2013 r. oraz w Strategii Rozwoju Miasta Skierniewice do roku 2015 - dokumentu przyjętego przez Radę Miasta Skierniewice uchwałą nr XI/76/11 z dnia 27 maja 2011 r. (stanowi aktualizację strategii Rozwoju Miasta Skierniewice na lata 2000-2015 uchwalonej przez Radę Miasta Skierniewice w czerwcu 2000 r.),

Po dokonaniu aktualizacji diagnozy stanu środowiska na terenie Skierniewic dokonano wyboru najistotniejszych zagadnień, których rozwiązanie przyczyni się do poprawy stanu środowiska i rozwiązania najistotniejszych kwestii jego ochrony.

Cele strategiczne (główne)to:

- poprawa stanu środowiska,
- minimalizacja zagrożeń dla środowiska,
- rozwój gospodarczy w oparciu o wysoką świadomość ekologiczną mieszkańców.

Na realizację celów strategicznych składają się działania we wszystkich komponentach ochrony środowiska. Założenia planu zadań na lata 2013-2016 i lata 2017-2020 przeprowadzono w podziale na grupy:

1. Ochrona powietrza atmosferycznego,
2. Ochrona przed hałasem,

3. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym,
4. Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych,
5. Gospodarka odpadami,
6. Ochrona gleb i powierzchni ziemi,
7. Ochrona środowiska przyrodniczego,
8. Minimalizacja zagrożeń dla środowiska,
9. Przyjazny środowisku naturalnemu rozwój gospodarczy,
10. Edukacja ekologiczna

Ważnymi dokumentami, mającymi wpływ na ochronę środowiska przyrodniczego na szczeblu samorządowym są lokalne plany rozwoju, inwentaryzacje przyrodnicze, programy gospodarki odpadami, opracowania ekofizjograficzne i inne.

VI. PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTU MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Przewidywane skutki wpływu ustaleń projektu planu na środowisko oraz na cele i przedmiot ochrony Obszaru Natura 2 000 z uwzględnieniem zależności między tymi elementami i między oddziaływaniami na te elementy

W obrębie analizowanego obszaru nie występują ani nie są wskazywane do objęcia ochroną obszary, które mogłyby zasilić Sieć Obszarów Natura 2000.

W zasięgu ok. 8,8 km od wschodniej granicy obszaru opracowania, w linii prostej w kierunku na wschód, w sąsiedztwie granicy administracyjnej miasta znajduje się Obszar Natura 2 000 pn. „Dolina Rawki” wchodzący w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej. Pozostałe obszary objęte ochroną prawną znajdują się na obrzeżach miasta w następujących odległościach od obszaru opracowania:

- rezerwat przyrody pn. „Rawka” – ok. 8,8 km w linii prostej w kierunku na północny wschód, od najbardziej wysuniętej na północ granicy obszaru opracowania,
- Bolimowski Park Krajobrazowy – ok. 6,6 w linii prostej w kierunku na północ, od najbardziej wysuniętej na północ granicy obszaru opracowania,
- Bolimowsko-Radziejowicki Obszar Chronionego Krajobrazu z doliną Środkowej Rawki ok. 6,6 km w linii prostej w kierunku na północ, od najbardziej wysuniętej na północ granicy obszaru opracowania,
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy pn. „Zwierzyniec Królewski” – ok. 0,8 km w linii prostej w kierunku północny - zachód, od zachodniej granicy obszaru opracowania,

Prognozuję, iż z uwagi na odległości oraz planowany sposób zagospodarowania obszaru opracowania, przewidywane oddziaływania wynikające z realizacji ustaleń planu, nie będą mieć wpływu na Obszary Natura 2 000 i na pozostałe obszary chronione w trybie przepisów ustawy o ochronie przyrody. Ustalenia planu nie przyczynią się do pogorszenia stanu siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono te obszary.

Charakter planu, założenia i przyszła realizacja jego ustaleń ze względu na niewielkie rozmiary przekształceń, nie będzie mieć znaczącego wpływu na ekosystem miasta i na krajobraz. Prognozuje się, że powstające zmiany dotyczące poszczególnych komponentów środowiska będą miały charakter lokalny.

2. Skutki wpływu ustaleń planu na poszczególne komponenty środowiska

2.1. Skutki wpływu na różnorodność biologiczną

Możliwość realizacji zabudowy dopuszczonej planem na gruntach rolnych może przyczynić się do zubożenia bioróżnorodności. W obszarze dochodzić będzie do oddziaływań o charakterze bezpośrednim, takich jak: niszczenie siedliska glebowego, zniszczenie wierzchniej warstwy ziemi pokrytej roślinnością, zmniejszenie powierzchni aktywnych biologicznie, utwardzanie powierzchni gleby. Konsekwencją będą działania pośrednie: zwiększenie liczby osób penetrujących teren, zwiększenie liczby urządzeń i pojazdów, płoszenie zwierząt, zaburzenie przebiegu naturalnych szlaków migracyjnych

zwierząt, a tym samym ograniczenie możliwości zasilania i wymiany puli genowej zwierząt i roślin. Wprowadzenie zabudowy w tereny rolne wzmocni tendencję do zubożenia składu gatunkowego zbiorowisk roślinności segetalnej i ruderalnej oraz wzmocni udział gatunków synantropijnych. Do wzbogacenia składu gatunkowego roślin prawdopodobnie przyczynią się również stopniowo powstające ogrody przydomowe. Ogrody przydomowe oraz zieleń urządzona pełnić będzie funkcje miejsc przebywania i rozrodu dla zwierząt związanych ze środowiskiem miejskim w tym gatunków tzw. zawleczonych. Wykorzystywanie ozdobnych roślin obcych gatunków (introdukowanych przez człowieka) może poważnie zagrażać rodzimym gatunkom, a nawet wywołać szkody gospodarcze. Pozytywnym elementem jest fakt, iż gatunki obce stanowią bardzo niewielką część wszystkich roślin wykorzystywanych w architekturze krajobrazu.

Reasumując powyższe można przyjąć, iż w wyniku realizacji ustaleń planu nastąpi nieznaczne zmniejszenie udziału terenów aktywnych biologicznie – użytków rolnych, a tym samym zmniejszeniu ulegnie przestrzeń życiowa dla wielu gatunków roślin i zwierząt. Nastąpić może zubożenie różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach: genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym.

2. 2. Skutki wpływu na gleby i powierzchnię ziemi

Zagospodarowanie terenu, przewidziane w projekcie planu może przyczynić się do degradacji obecnej powierzchni glebowej, związanej z procesem budowy nowych budynków, utwardzaniem terenu, czy budową dojazdów i dróg. Jednakże należy spodziewać się, iż ta zabudowa będzie sporadyczna i będzie zabudową rolniczą lokowaną na dużych działkach.

W okresie prowadzenia robót budowlanych, przemieszczeniu i wykorzystaniu ulegnie istniejąca warstwa glebowa na odcinku przeznaczonym do posadowienia budynków i budowy sieci infrastruktury technicznej. Wierzchnie warstwy gleby zostaną zdewastowane i zastąpione przez nasypy antropogeniczne.

W terenie należy liczyć się z przekształceniami związanymi z oddziaływaniami bezpośrednimi krótkoterminowymi takimi jak:

- ingerencja w środowisko gruntowe podczas prowadzenia prac budowlanych,
- powstawaniem nasypów z gruntu wybranego pod fundamenty budynków i w trakcie realizacji obiektów infrastruktury podziemnej i naziemnej,
- przemieszanie mas ziemnych,
- wymiana gruntów lub/i ich zagęszczenie.

Nowe inwestycje mogą skutkować oddziaływaniem bezpośrednim stałym takimi jak:

- uszczelnieniem podłoża,
- przeobrażeniami gruntów,
- lokalna zmiana stosunków wodnych i kierunków spływu powierzchniowego,
- zmniejszenie areału terenów aktywnych biologicznie.

Zwiększenie udziału terenów zabudowanych i utwardzonych przyczyni się w konsekwencji do:

- intensyfikacji spływu powierzchniowego,
- ograniczenia zasilania wodą, co w dłuższej perspektywie czasowej prowadzi do przesuszania gruntów oraz ograniczenia procesów glebotwórczych.

2.3. Skutki wpływu na środowisko wodno-gruntowe, wody powierzchniowe i podziemne

W obszarze brak jest sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej, która powinna zabezpieczać wody podziemne i powierzchniowe przed ewentualnym zanieczyszczeniem. Realizacja ustaleń planu, może skutkować emisją zanieczyszczeń w postaci nieoczyszczonych ścieków sanitarnych, stanowiących zagrożenie dla wód powierzchniowych i środowiska gruntowo-wodnego. Zakłada się, że skala tego zagrożenia będzie niewielka szczególnie przy równoczesnej realizacji infrastruktury technicznej z realizacją zabudowy. Projekt planu przewiduje odprowadzanie ścieków do kanalizacji sanitarnej, a do czasu jej wybudowania do szczelnych zbiorników bezodpływowych i wywóz do oczyszczalni ścieków z

zachowaniem przepisów odrębnych. Planu zobowiązuje inwestora do odprowadzania wód opadowych i roztopowych do zewnętrznej kanalizacji deszczowej, lub do gruntu, przy zachowaniu przepisów odrębnych.

Z wprowadzaniem nowej zabudowy będzie się wiązał zwiększony pobór wody. Pan zakłada zaopatrzenie w wodę z miejskiej sieci wodociągowej, a w przypadku jej braku do z ujęć własnych.

Prognozuje się, iż w efekcie realizacji inwestycji powstaną oddziaływania: bezpośrednie krótkoterminowe w postaci:

- wahań zwierciadła wód gruntowej związane z pracami ziemnymi na etapie budowy,
- tworzenie warunków do przemieszczania się zanieczyszczeń w środowisku wodno-gruntowym.

długoterminowe:

- zmniejszenie ilości wody infiltrującej do gruntu związane ze zmniejszeniem powierzchni biologicznie czynnej,
- ograniczenie retencji wód w wierzchniej warstwie gleby,
- zwiększenie odpływu wód opadowych i roztopowych.

Zakaz realizacji obiektów budowlanych, w których działalność zaliczana jest w myśl przepisów odrębnych do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko znacznie minimalizuje to zagrożenie.

W związku z powyższym nie prognozuje się znacząco negatywnego oddziaływania ustaleń projektu planu na środowisko wodno-gruntowe. W celu zminimalizowania potencjalnych uciążliwości w zakresie zanieczyszczeń środowiska wodno-gruntowego

2.4. Skutki wpływu ustaleń projektu planu na kopaliny

Na terenie objętym projektem planu nie występują żadne udokumentowane złoża surowców naturalnych. Dlatego też ustalenia planu nie dotyczą tego zagadnienia.

2.5. Skutki wpływu ustaleń projektu planu na powietrze atmosferyczne i klimat akustyczny

W obrębie obszaru możliwa będzie realizacja zabudowy związanej z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Budowa nowych budynków (szczególnie budynków mieszkalnych) spowoduje wzrost emisji zanieczyszczeń energetycznych do powietrza atmosferycznego pochodzących ze spalania paliw do celów grzewczych. Ze względu na niewielką powierzchnię terenu oraz duże powierzchnie działek, na których może być realizowana zabudowa przewiduje się, że wzrost tej emisji będzie niewielki i nie będzie miał wpływu na kształtowanie lokalnej jakości powietrza atmosferycznego. Zakłada się, że proces zabudowy tego obszaru będzie rozłożony w latach i powszechnie będzie stosowane nowoczesnych urządzeń grzewczych z wykorzystania ekologicznych źródeł ciepła. Projekt planu ustala docelowo stosowanie proekologicznych czynników ciepła w oparciu o gaz, olej opałowy energię elektryczną oraz odnawialne źródła energii.

Przewidywany wzrost natężenia ruchu w obszarze może być związany z powstaniem i funkcjonowaniem gospodarstw agroturystycznych, oraz użytkowaniem obiektów rolniczych. Związana z tym emisja gazów i pyłów nie powinna stanowić zagrożenia dla przekroczenia obowiązujących standardów jakości powietrza. Wzrost zanieczyszczeń powietrza uciążliwości hałasowych przewidywany na etapie realizacji poszczególnych inwestycji będzie miał charakter krótkoterminowy dotyczący tylko fazy budowy inwestycji.

2.6. Skutki wpływu ustaleń projektu planu na krajobraz, dziedzictwo kulturowe i dobra materialne.

W wyniku realizacji ustaleń Planu na terenach otwartych - rolniczych pojawi się nowa jakościowo forma użytkowania terenu- zabudowa. Będzie to zabudowa, związana z prowadzeniem gospodarstwa rolnego lub agroturystycznego. Aby zmniejszyć negatywne oddziaływanie na krajobraz wprowadzono szereg ustaleń określających parametry i wskaźniki zabudowy i zagospodarowania terenów. Pozwalają one stwierdzić, iż na terenie

objętym Planem nie powstaną obiekty wpływające dysharmonijnie na krajobraz. Ustalenia Planu wprowadzają m.in. maksymalną wysokość budynków, geometrię dachów, maksymalną wysokość ogrodzeń. Jako istotny zapis należy uznać wprowadzenie minimalnego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej. Należy sadzić, że te powierzchnie będą znacznie większe.

W obszarze objętym planem znajdują się 4 stanowiska archeologiczne. Plan swoimi ustaleniami wyznacza wokół nich strefy ochrony stanowiska archeologicznego. Ustala, że na obszarze stanowiska oraz strefy ochrony stanowiska archeologicznego, przy realizacji robót ziemnych lub dokonywaniu zmiany charakteru dotychczasowej działalności wiążącej się z naruszeniem struktury gruntu prowadzenie nadzoru archeologicznego, wydanie pozwolenia na prowadzenie nadzoru regulują przepisy odrębne.

Na terenie objętym planem nie występują obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków jak również inne zabytki oraz obiekty uznane za dobra kultury współczesnej

2.7. Skutki wpływu ustaleń projektu planu na świat roślinny, zwierzęcy i krajobraz przyrodniczy

Środowisko przyrodnicze w obszarze objętym planem i w jego sąsiedztwie charakteryzuje się przekształconymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi niewielką różnorodnością biocenotyczną i ekosystemową oraz znacznym stopniem zmian antropogenicznych. W obrębie analizowanego terenu nie prowadzono obserwacji i nie dokonano inwentaryzacji występującej tam fauny. Biorąc pod uwagę aktualny sposób użytkowania należy stwierdzić, że występuje tu fauna związana z terenami rolnymi i tolerująca obecność człowieka.

Tereny zajmowane pod zabudowę to utrata siedlisk dostępnych dla zwierząt. Zmniejszenie powierzchni nadającej się do zasiedlenia wpłynąć może np. na zmniejszenie się lub wycofywanie się populacji oraz zmniejszenie się liczebności zwierząt zamieszkujących w obrębie obszaru opracowania i w jego sąsiedztwie. W terenach poddanych presji urbanizacji (ruch samochodowy, hałas związany z bytowanie ludzi) może nastąpić wypłoszenie zwierzyny bytującej w tym obszarze (głównie drobnych gryzoni polnych).

Powstanie zabudowy uniemożliwi osiedlenie się zwierząt o dużych arealach osobniczych (żerowiskowych). Zwiększonej antropopresji poddane są te zwierzęta, które rozmnażają się lub żerują na powierzchni ziemi i nie wysoko nad nią oraz wrażliwe na niepokojenie. Bliskość zabudowy może spowodować, że nie będą osiedlały się zwierzęta, głównie ptaki żyjące w zakrzewieniach lub na granicy pól i zadrzewień.

Wpływ realizacji inwestycji na awifaunę, w przypadku realizacji planowanych inwestycji poza okresem lęgowym i okresem gromadzenia się ptaków do przelotów oraz okresem migracji powinien być znacznie ograniczony.

W fazie prac budowlanych wystąpią niekorzystne czasowe oddziaływania na szatę roślinną. Główne zagrożenie spowodowane jest fizycznym usuwaniem roślinności w pasie technicznym robót oraz możliwością zmiany warunków siedliskowych poprzez naruszenie stosunków wodnych, przekształcenie gleby i utwardzanie podłoża. Zapisy planu wprowadzają minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej ograniczający uszczuplenie powierzchni, na których występuje roślinność.

Oddziaływania w związku z realizacją ustaleń projektu planu spowodują zmiany w zakresie szaty roślinnej, spowodują uszczuplenie niektórych siedlisk przyrodniczych. Oddziaływania te nie dotyczą siedlisk objętych ochroną prawną w trybie przepisów ustawy o ochronie przyrody.

Skala powstałych oddziaływań środowiskowych jest przede wszystkim uzależniona od stopnia realizacji ustaleń planu. Prawdopodobnie to zmiany niewielkie, będą następowały stopniowo, a ich rozłożenie w czasie długie.

Oddziaływanie na szatę roślinną i zwierzęta będą bezpośrednie, trwałe i negatywne.

2.8. Emisja promieniowania elektromagnetycznego

W projekcie planu nie wyklucza się wykonania obiektów stanowiących źródła emisji promieniowania elektromagnetycznego, jaki są obiekty infrastruktury technicznej z zakresu telekomunikacji i elektroenergetyki. Dla istniejących napowietrznych linii elektroenergetycznych średniego napięcia (15 kV i 30 kV) w projekcie planu ustalono tzw. strefy oddziaływania o szerokości 7,5 m od osi tych linii. Wg ustaleń planu w strefie nie mogą być budowane budynki przeznaczone na pobyt ludzi.

2.9. Skutki wpływu ustaleń projektu planu na ludzi

Nie przewiduje się, aby prawidłowo zrealizowany projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego będącego przedmiotem oceny negatywnie wpłynął na zdrowie ludzi. Projekt planu wprowadza ustalenia, które pozwalają na zapewnienie kompleksowej ochrony zdrowia mieszkańców terenu objętego analizą. Są to ustalenia, dotyczące ochrony i kształtowania jakości powietrza atmosferycznego, regulacji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, ochrony i kształtowania terenów zieleni, ochrony przed hałasem, czy też ochrony i kształtowania ładu przestrzennego analizowanego obszaru. W celu zminimalizowania ewentualnych uciążliwości, projekt planu wprowadza zakaz lokalizacji obiektów budowlanych, w których działalność zaliczana jest w myśl przepisów odrębnych, do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Powyższe ustalenie w znacznym stopniu eliminuje zagrożenia związane ze zanieczyszczeniem środowiska i zaburzeniem jego funkcjonowania, a więc pośrednio chroni i utrzymuje korzystne warunki życia ludzi.

Plan wprowadza również ograniczenia w zagospodarowaniu poprzez zakaz budowy obiektów służących chowu i hodowli zwierząt (z wyłączeniem niezbędnych dla prowadzenia gospodarstwa agroturystycznego), przetwórstwu rolno-spożywczemu i płyt gnojnych. Powyższe ograniczenia mają na celu wyeliminowanie oddziaływań prowadzonej działalności rolniczej na jakość funkcjonowania sąsiednich nieruchomości zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Oddziaływania te występują w zakresie odorów i wabieniu dzikich zwierząt głównie gryzoni.

W obszarze opracowania nie przewiduje się znacznego wzrostu zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza oraz znaczącego wzrostu natężenia hałasu.

Pod względem wymaganego standardu jakości klimatu akustycznego, obszar zakwalifikowany został jako obszar zabudowy zagrodowej.

Na obszarze objętym planem oraz w sąsiedztwie obszaru planu, znajduje się gazociąg wysokiego ciśnienia DN200 o maksymalnym ciśnieniu roboczym (MOP) 5,5 MPa (relacji Chrzczonowice – Skierniewice - Łowicz), zrealizowany zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14 listopada 1995 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe.

W celu minimalizowania ewentualnych uciążliwości w projekcie planu wprowadzono zapis, że zabudowa i zagospodarowanie fragmentu terenu stanowiącego pas gruntów wzdłuż gazociągu wysokiego ciśnienia, o szerokości 20 m, po obu jego stronach, podlega ograniczeniom wynikającym z przepisów odrębnych.

Projekt planu nie wyklucza wykonania obiektów stanowiących źródła emisji promieniowania elektromagnetycznego, jaki są obiekty infrastruktury technicznej z zakresu telekomunikacji i elektroenergetyki.

Projekt planu właściwie przewiduje rozwiązania chroniące środowisko życia i zdrowia ludzi w zakresie, jaki może być przedmiotem postanowień, w związku z powyższym nie prognozują negatywnego znaczącego oddziaływania na życie ludzi.

2.10. Oddziaływanie transgraniczne

Projekt planu nie zawiera rozstrzygnięć ani nie stwarza możliwości, w wyniku których mogłoby wystąpić transgraniczne oddziaływanie na środowisko.

Reasumując powyższe stwierdza się, że realizacja ustaleń planu nie przyniesie oddziaływania o zasięgu transgranicznym.

3. Ogólna ocena potencjalnych skutków wpływu realizacji ustaleń projektu planu na środowisko i jakość życia i zdrowia ludzi

W projekcie planu przewiduje się możliwość budowy obiektów budowlanych związanych z działalnością rolniczą, w tym zabudowy mieszkaniowej związanej z prowadzonym gospodarstwem rolnym. Należy liczyć się z oddziaływaniem ustaleń planu na powietrze atmosferyczne, powierzchnię ziemi, glebę, krajobraz, rośliny i zwierzęta oraz różnorodność biologiczną. Spodziewane przeobrażenia w środowisku będą prawdopodobnie niewielkie, bez znaczącego negatywnego oddziaływania na ogólny stan środowiska obszaru opracowania i terenów przyległych. Oddziaływania, w zakresie realizacji nowej zabudowy, będą występowały zarówno w fazie ich budowy, jak i eksploatacji, a ich natężenie będzie zróżnicowane. Skala wzrostu ilości emitowanych zanieczyszczeń do powietrza, hałasu, wytwarzanych odpadów będzie zależna od ilości użytkowników terenów zabudowy.

Wśród oddziaływań na środowisko w kontekście ustaleń projektu planu przeanalizowane zostały następujące znaczące oddziaływania:

1. Charakter zmian:
 - obojętne,
 - pozytywne,
 - negatywne,
 - bez znaczenia
2. Pod względem bezpośredniości:
 - bezpośrednie,
 - pośrednie (w sensie dalsze),
 - wtórne (w rozumieniu pochodne, występujące jako skutek w późniejszym okresie),
3. Pod względem okresu trwania
 - chwilowe (ograniczonym do maksimum 1 doby),
 - krótkoterminowe (do 1 roku),
 - długoterminowe (kilkudziesięcioletnim np. powyżej 50 lat),
4. Pod względem częstotliwości:
 - stałe,
 - zmienne,
5. Pod względem trwałości przekształceń:
 - o skutkach odwracalnych,
 - o skutkach nieodwracalnych,
6. Intensywność przekształceń;
 - znaczne,
 - nieznaczne,
 - obojętne,
 - skumulowane (nakładające się oddziaływanie pochodzące z różnych źródeł)
7. Zasięg przestrzenny oddziaływania:
 - lokalnie, (miejscowe),
 - w terenach przyległych.

Brak definicji tych pojęć w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz w ustawie Prawo ochrony środowiska powodują, że ocena w dużej mierze jest subiektywna.

Tabela nr 1. Ogólna ocena potencjalnych skutków wpływu realizacji ustaleń projektu planu na środowisko i jakość życia i zdrowia ludzi

KOMPONENTY ŚRODOWISKA OBJĘTE PROGNOZĄ	RODZAJ ODDZIAŁYWAŃ						
	Charakter zmian	Pod względem bezpośredniości	Okres trwania	Częstotliwości	Trwałość przekształceń	Intensywność przekształceń	Zasięg oddziaływania
Gleby i powierzchnia terenu	<u>negatywne</u> - degradacja gleb i likwidacja pokrywy glebowej - przekształcenie powierzchni ziemi (w terenach predysponowanych do zabudowy)	bezpośrednie	długoterminowe	stałe	nieodwracalne	znaczna	lokalnie, na terenach przeznaczonych pod zainwestowanie
Zwierzęta	<u>negatywne</u> - występowanie zwierząt ograniczone do terenów biologicznie czynnych	bezpośrednie i pośrednie	długoterminowe	stałe	nieodwracalne	znaczne, skumulowane	miejscowe i w terenach przyległych
Szata roślinna	<u>Negatywne</u> - zniszczenie roślinności, a tym samym roli którą pełni w środowisku	bezpośrednie i pośrednie	długoterminowe	stałe	nieodwracalne	znaczne, skumulowane	lokalnie, na terenach przeznaczonych pod zainwestowanie
Różnorodność biologiczna	<u>Negatywne</u> zubożenie bioróżnorodności na wszystkich trzech poziomach w tym zanikanie gatunków (szczególnie w	wtórne	długoterminowe	stałe	nieodwracalne	znaczne, skumulowane	miejscowe i w terenach przyległych

	terenach zabudowanych)						
Krajobraz	<u>Negatywne</u> Wprowadzenie zabudowy w tereny rolnicze	bezpośrednie	długoterminowe	stałe	nieodwracalne	znaczne	miejscowe
Wody <ul style="list-style-type: none"> zanieczyszczenie wód na skutek zrzutu ścieków 	<u>bez znaczenia</u> - ustalono zasadę równoczesnego lub wyprzedzającego wykonania elementów infrastruktury technicznej zapewniającej ochroną wód przed zanieczyszczeniem, w stosunku do realizacji zabudowy dopuszczonej w ramach przeznaczenia terenu, - odprowadzenie ścieków bytowych i komunalnych do miejskiej sieci kanalizacyjnej	pośrednie	krótkoterminowe	epizodyczne	odwracalne	nieznaczne	miejscowe
<ul style="list-style-type: none"> ograniczenie infiltracji wód do gruntu 	<u>negatywne</u> zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej i zastąpienie jej powierzchnią utwardzoną, nieprzepuszczalną						
Klimat lokalny (mikroklimat)	<u>bez znaczenia</u>	wtórne	długoterminowe	stałe	nieodwracalne	nieznaczne	miejscowe i w terenach przyległych
Powietrze atmosferyczne	<u>negatywne</u> ewentualne uciążliwości	bezpośrednie	długoterminowe, zmienne w zależności od	zmiennie	odwracalne	skumulowane	miejscowe

(emisja zanieczyszczeń do powietrza)	związane z emisją zanieczyszczeń do powietrza funkcjonujących obiektów oraz podczas realizacji zamierzeń inwestycyjnych i w związku z dostawą sprzętu i materiałów budowlanych		natężenia ruchu komunikacyjnego oraz rodzaju procesu spalania paliw w budynkach, o zmiennym rocznym natężeniu				
Klimat akustyczny (emisja hałasu)	<u>negatywne</u> realizacja zainwestowania wprowadzi niewielkie zmiany w zakresie klimatu akustycznego	bezpośrednie	długoterminowe, o zmiennym dobowym natężeniu	zmienne	odwracalne	skumulowane	miejscowe
Środowisko życia człowieka	<u>bez większego znaczenia</u> (nastąpi niewielkie pogorszenie warunków aerosanitarnych i akustycznych na skutek intensyfikacji ruchu samochodowego i niskiej emisji związanej z zabudową poszczególnych terenów)	bezpośrednie	długoterminowe	stałe	odwracalne	nieznaczne, skumulowane	miejscowe
Powstanie odpadów	<u>negatywne</u> <u>pozytywne</u> w przypadku zagospodarowania odpadów zgodnie z ustaleniami planu	bezpośrednie	długoterminowe	stałe	odwracalne	nieznaczne	miejscowe

**VII. PROPOZYCE ROZWIĄZAŃ OGRANICZAJĄCYCH NEGATYWNE
ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO ORAZ PROPOZYCJA ROZWIĄZAŃ
ALTERNATYWNYCH**

Oddziaływania negatywne mogą być skutkiem wprowadzenia zabudowy, w tym lokalnie zabudowy kubaturowej na obszary dotychczas wolne od zabudowy. Projekt planu zawiera ustalenia, które mają na celu ograniczenie negatywnych oddziaływań na krajobraz, szatę roślinną, zwierzęta, różnorodność biologiczną, na powietrze, glebę i wody wynikające z procesów zainwestowania w przedmiotowe tereny.

Tabela nr 2. Ustalenia projektu planu mające na celu ograniczenie negatywnych oddziaływań na środowisko

Rodzaj negatywnego oddziaływania	Ustalenia projektu planu eliminujące lub ograniczające negatywne oddziaływanie na środowisko
1. Zmiany w krajobrazie	Projekt planu dla ograniczenia potencjalnych negatywnych oddziaływań wprowadza ustalenia, które mają służyć harmonijnemu wpisaniu zabudowy w krajobraz, m.in. określenie maksymalnej wysokości budynków, nachylenie połąci dachowych, maksymalnej wysokości ogrodzeń .
2. Zubożenie szaty roślinnej i zwierząt	W celu zachowania zieleni w obrębie poszczególnych działek ustalono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej oraz maksymalny wskaźnik zabudowy działki, duże powierzchnie nowo wydzielonych działek. Ustalone ww. parametry mają między innymi zadanie nie dopuszczenie do całkowitej zabudowy działki budowlanej.
3. Emisja zanieczyszczeń do powietrza	Projekt planu dla ograniczenia potencjalnych negatywnych oddziaływań na powietrze atmosferyczne, w zakresie zaopatrzenia w energię cieplną, ustala nakaz stosowania do celów grzewczych bezemisyjnych lub niskoemisyjnych źródeł ciepła, spełniających wymagania standardów jakości powietrza
4. Emisja hałasu	Plan kwalifikuje poszczególne teren do odpowiedniej kategorii pod względem ochrony akustycznej.
6. Wytwarzanie odpadów komunalnych	Projekt planu nakłada obowiązek usuwania odpadów komunalnych z zachowaniem przepisów odrębnych.
7. Odprowadzanie Ścieków bytowych i wód opadowych lub roztopowych	Projekt planu ustala: <ul style="list-style-type: none"> • odprowadzenie ścieków bytowych do miejskiej sieci kanalizacyjnej, w przypadku braku kanalizacji – do bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe, • odprowadzenie wód opadowych lub roztopowych do zewnętrznych sieci kanalizacji deszczowej lub do gruntu, przy zachowaniu przepisów odrębnych, Projekt planu ustala równoczesne lub wyprzedzające wykonanie elementów infrastruktury technicznej zapewniającej ochronę wód przed zanieczyszczeniem w stosunku do realizacji obiektów i urządzeń budowlanych określonych przeznaczeniem terenu.

Analizowany projekt planu podtrzymuje zapisy obowiązującego Studium umożliwiające zmniejszenie skali oddziaływania, jakie pojawią się na skutek realizacji ustaleń dotyczących przeznaczenia i funkcji terenów.

VIII. PROPOZYCE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE OGRANICZENIE LUB KOMPENACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOGĄCE BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PLANU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ NA INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU

Ustalenia planu nie ingerują w tereny o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Obszar opracowania znajduje się poza obszarami Natura 2 000.

Najbliżej usytuowanym obszarem jest obszar Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2 000: pn. „Dolina Rawki” o kodzie PLH 100015, który znajduje się w odległości ok. 8,8 km w linii prostej od obszaru pracowania w kierunku na wschód. Jest to specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO), który określony został na podstawie Dyrektywy Siedliskowej dla ochrony typów siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków roślin i zwierząt.

W projekcie planu przyjęto następujące zasady regulujące inwestowanie w terenach, których celem jest przeciwdziałanie pogorszeniu jakości poszczególnych elementów środowiska.

W zakresie zasad ochrony środowiska w projekcie planu ustalono:

- zasadę równoczesnego lub wyprzedzającego wykonania elementów infrastruktury technicznej zapewniającej ochronę wód przed zanieczyszczeniem, w stosunku do realizacji zabudowy dopuszczonej w ramach przeznaczenia terenu;
- zaopatrzenie w wodę z miejskiej sieci wodociągowej, a przypadku jej braku z ujęć własnych z zachowaniem przepisów odrębnych,
- odprowadzanie ścieków bytowych do miejskiej sieci kanalizacyjnej, w przypadku braku sieci do bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe i wywóz do oczyszczalni ścieków, lub oczyszczalni przydomowych z zachowaniem przepisów odrębnych,
- odprowadzenie wód opadowych i roztopowych do miejskiej sieci kanalizacji deszczowej, w przypadku braku kanalizacji do gruntu, przy zachowaniu przepisów odrębnych,
- preferencje dla zastosowania bezemisyjnych lub niskoemisyjnych źródeł ciepła,
- zakwalifikowanie terenu do terenów o dopuszczalnych poziomach hałasu w środowisku, o których mowa w przepisach prawa ochrony środowiska jako teren przeznaczony pod zabudowę zagrodową
- usuwanie odpadów komunalnych na zasadach określonych w przepisach odrębnych,
- ustalenie minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej,
- obsługa komunikacyjna działek zgodnie z ustaleniami planu.
- zapewnienie miejsc parkingowych na działkach użytkowników poszczególnych funkcji.

Zastosowanie wszystkich zaleceń zawartych w uchwale, w tym szczególnie z zakresu ochrony środowiska i infrastruktury technicznej będzie gwarantem ograniczenia do minimum negatywnych wpływów planowanych funkcji na środowisko.

IX. METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU PLANU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚĆ JEJ PRZEPROWADZANIA

Wpływ ustaleń projektu analizowanego planu na środowisko naturalne w zakresie jakości poszczególnych elementów przyrodniczych, dotrzymania standardów środowiska, obszarów występowania przekroczeń, występujących zmian jakości poszczególnych elementów przyrodniczych i przyczynach tych zmian kontrolowany będzie w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska. Wyniki prowadzonego monitoringu prezentowane są corocznie w Raportach o stanie środowiska wydawanych w formie ogólnodostępnych

publikacji. Dane ujmowane w Raportach dotyczą zazwyczaj większej powierzchni terenu niż analizowane obszary i tereny przyległe. Dlatego też publikowane informacje nie są na tyle precyzyjne aby mogły stanowić podstawę do stosownych analiz dla danego obszaru opracowania.

Monitoring w zakresie przestrzegania ustaleń projektu planu dotyczących przeznaczenia terenu, ładu przestrzennego, warunków kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu, zasad obsługi w zakresie infrastruktury technicznej oraz ochrony i kształtowania środowiska powinien zawierać kontrolę takich elementów jak: m.in. stan wyposażenia obszaru w sieć kanalizacyjną, zachowanie odpowiedniego udziału powierzchni biologicznie czynnej w granicach danego terenu (lub działki), elewacji budynków oraz innych elementów zapewniających harmonijne kształtowanie projektowanej zabudowy. Okresowe przeglądy zainwestowania terenów i realizacji ustaleń planu powinny być przeprowadzane przez organy administracji samorządowej. Po zatwierdzeniu, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego staje się prawem miejscowym, a jego realizację zajmują się służby podległe Prezydentowi Miasta.

Ponieważ z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wynika obowiązek wykonywania przez organ wykonawczy jednostki samorządowej oceny aktualności studium i planów zagospodarowania przestrzennego proponuje się, aby analizę skutków realizacji postanowień planu wykonać w ramach oceny tej oceny. Ocenę aktualności studium i planów sporządza się co najmniej raz w czasie kadencji rady. Z tą samą częstotliwością wykonywana byłaby analiza skutków realizacji postanowień planu. Monitoring skutków realizacji ustaleń planu powinien rozpocząć się niezwłocznie po uchwaleniu planu, co pozwoli na uzyskanie danych wyjściowych do dalszych analiz, a następnie proponuje się coroczne badanie efektów zmian zachodzących w środowisku i gospodarowaniu przestrzenią z zastrzeżeniem, iż w sytuacji zaangażowania w prowadzony monitoring instytucji kontrolnych zobowiązanych do prowadzenie monitoringu w określonym przepisami zakresie (np. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska czy Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny), można zachować częstotliwość badań do stosowanych przez dane instytucje.

X. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Przyjęte w zmianie planu rozwiązania dotyczące sposobu zagospodarowania i zainwestowania terenów, służące ograniczeniu negatywnych oddziaływań na środowisko i zdrowie ludzi pozwalają na stwierdzenie, że w zakresie polityki przestrzennej i kierunków rozwoju nie naruszają ustaleń „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Skierniewice – II edycja – ze zmianą”.

Wyczerpują one podstawowe wymogi w zakresie ochrony środowiska zamieszkania.

Ustalenia projektu zmiany planu mają wpływ na cele i przedmiot ochrony Natura 2000. Zabezpieczają one przed negatywnym oddziaływaniem na ww. obszar, poprzez wprowadzenie zakazu realizacji przedsięwzięć zawsze mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zakaz budowy obiektów służących dla hodowli i chowu zwierząt z wyłączeniem obiektów niezbędnych do prowadzenia gospodarstw agroturystycznych, przetwórstwu rolno-spożywczemu i płyt gnojnych.

Dlatego też nie proponuje się alternatywnych rozwiązań projektowych

XI. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Przedmiotem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko ustaleń projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, obejmującego fragment miasta Skierniewice położony w rejonie ulicy Feliksów.

Zgodnie z zapisami ustawowymi rolą prognozy nie jest ocena przyjętych w planie rozwiązań planistycznych, a sprawdzenie czy w przyjętych rozwiązaniach zabezpieczony został we właściwy sposób interes środowiska przyrodniczego i kulturowego. Prognoza ma za zadanie określić wpływ i zakres potencjalnych zmian na warunki życia człowieka jakie mogą nastąpić

w wyniku ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz przedstawić rozwiązania eliminujące lub ograniczające negatywny wpływ na środowisko, spowodowany realizacją ustaleń zawartych w projekcie planu.

Sporządzenie niniejszej prognozy poprzedziła wizja lokalna, której celem było rozpoznanie sposobu użytkowania i zagospodarowania obszaru objętego zmianą planu i terenów sąsiednich oraz określenie najistotniejszych zagrożeń, jakie na przedmiotowych terenach występują oraz mogą wystąpić w związku z realizacją ustaleń zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Analizowany obszar położony jest w południowo-zachodniej części miasta, na styku z gruntami gminy Skierniewice. Powierzchni obszaru wynosi ok. 20 ha. Jest to teren rolniczy (upraw polowych) z funkcjonującymi kurnikami. Teren nie wyróżnia się pod względem krajobrazowym, zasobów przyrodniczych oraz różnorodności biologicznej. Nie jest on objęty ochroną prawną w trybie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Obszar ten nie wchodzi w skład Wielkoprzestrzennych Systemów Obszarów Chronionych (WSOCh) w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2 000. Najbliżej zlokalizowanym obszarem chronionym w sieci Natura 2 000 znajdującym się w odległości ok. 8,8 km (w linii prostej w kierunku na wschód) jest obszar pn. „Dolina Rawki” o kodzie PLH 100015. Pozostałe obszary objęte ochroną prawną znajdują się na obrzeżach miasta w następujących odległościach od obszaru opracowania:

- rezerwat przyrody pn. „Rawka” – ok. 8,8 km w linii prostej w kierunku na północny wschód, od najbardziej wysuniętej na północ granicy obszaru opracowania,
- Bolimowski Park Krajobrazowy – ok. 6,6 w linii prostej w kierunku na północ, od najbardziej wysuniętej na północ granicy obszaru opracowania,
- Bolimowsko-Radziejowski Obszar Chronionego Krajobrazu z doliną Środkowej Rawki ok. 6,6 km w linii prostej w kierunku na północ, od najbardziej wysuniętej na północ granicy obszaru opracowania,
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy pn. „Zwierzyniec Królewski” – ok. 0,8 km w linii prostej w kierunku północny - zachód, od zachodniej granicy obszaru opracowania.

Projekt planu, dla obszaru objętego opracowaniem wprowadza przeznaczenie „tereny rolnicze”. Na tym terenie przewiduje się możliwość budowy obiektów budowlanych związanych z gospodarstwem rolnym. Projekt planu wprowadza ograniczenia w zagospodarowaniu poprzez zakaz realizacji przedsięwzięć mogących zawsze i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, budowy obiektów budowlanych służących dla hodowli i chowu zwierząt (z wyłączeniem obiektów niezbędnych dla prowadzenia gospodarstw agroturystycznych), przetwórstwu rolno-spożywczemu i płyt gnojnych. Wskazane powyżej ograniczenia mają na celu zapewnienie poprzez ustalenia planu braku oddziaływania prowadzenia działalności rolniczej na jakość funkcjonowania sąsiednich nieruchomości użytkowanych jako nieruchomości zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Oddziaływania, które występuje szczególnie w zakresie odorów i wabieniu dzikich zwierząt - gryzoni. Zwierząt, których pokarmem są m.in. odpady zwierzęce powstałe w hodowli, chowie, przetwórstwu rolno-spożywczym.

Ponadto w projekcie planu określone zostały:

- zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego
- zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,
- zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków,
- zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów infrastruktury technicznej,
- zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemu komunikacji oraz obsługi komunikacyjnej,
- ustalenia szczegółowe dla terenu zawierające - przeznaczenie, warunki i zasady zagospodarowania terenu, parametry kształtowania zabudowy oraz wskaźniki zagospodarowania terenu.

Na podstawie obserwacji i dostępnej literatury dokonano opisu poszczególnych komponentów środowiska. Opisano tendencje zmian w środowisku w sytuacji braku realizacji

ustaleń planu. Zdefiniowano zagrożenia dla środowiska. Opisano skutki realizacji ustaleń planu na człowieka oraz na poszczególne komponenty środowiska oraz na obszary objęte ochroną prawną w trybie przepisów ustawy o ochronie przyrody. Wśród oddziaływań na środowisko w kontekście ustaleń projektu planu przeanalizowano charakter zmian pod względem: bezpośredniości, okresu trwania, częstotliwości, trwałości i intensywności przekształceń oraz określono zasięg przestrzenny oddziaływania. W prognozie określono częstotliwość i sposób monitorowania skutków realizacji postanowień planu.

Konsekwencją wprowadzonych ustaleń będzie głównie ograniczenie powierzchni biologicznie czynnej, likwidacja pokrywy glebowej, powstanie nowych źródeł hałasu komunikacyjnego i ewentualnej emisji zanieczyszczeń do powietrza. Nie będą to jednak zjawiska o znacznej uciążliwości. Powyższe zmiany będą zachodziły sukcesywnie. Z reguły przyjmuje się, iż nowe zainwestowanie czy zagospodarowanie terenu zawsze powoduje zmiany w środowisku naturalnym. Najczęściej jest to wpływ niekorzystny, którego całkowite wykluczenie jest niemożliwe.

Respektowanie ustaleń projektu planu dotyczących warunków zabudowy i zasad zagospodarowania terenów, ich obsługi infrastrukturą techniczną, powinno spowodować uporządkowanie struktury przestrzennej analizowanego obszaru. Realizacja ustaleń planu, przy zastosowaniu przedsięwzięć ochronnych, zgodnie z przepisami szczególnymi, nie powinna doprowadzić do znaczącego pogorszenia istniejącego stanu środowiska naturalnego lub pogorszenia jakości życia ludzi.

W związku z powyższym można stwierdzić, iż realizacja ustaleń projektu planu nie stanowi istotnych zagrożeń dla stanu środowiska naturalnego w skali ponad lokalnej, a przewidywane negatywne skutki w skali lokalnej mieszczą się w formule strat nieuniknionych.

XII. WNIOSKI KOŃCOWE

W świetle przedstawionej analizy ustaleń projektu planu oraz zawartych w powyższej prognozie uwag, projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego fragment miasta Skierniewice położony w rejonie ulicy Feliksów należy uznać za poprawny. Przy spełnieniu wymagań wynikających z ustaleń planu oraz przepisów szczególnych dotyczących ochrony środowiska, plan nie budzi obaw o spowodowanie zagrożenia dla środowiska naturalnego.

LITERATURA

- Kistowski M., Korwel-Lejkowska B. - Problemy metodyczne i proceduralne sporządzania prognoz oddziaływania na środowisko projektów planów zagospodarowania przestrzennego województw na tle dotychczasowych doświadczeń polskich,
- Kondracki J. - Geografia Polski. Mezoregiony fizyczno-geograficzne, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994,
- Czerwieńec M., Lewińska J. - Zieleń w mieście, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Kraków 2000,
- Atlas Rzeczypospolitej. Główny Geodeta Kraju 1993-1997 r.
- Falińska K. – Ekologia roślin. PWN, Warszawa 1997 r.
- Kozłowski S. – Przyrodnicze kryteria gospodarki przestrzennej. KUL Lublin 1997.
- Szafer W., Zarzycki K. – Szata roślinna Polski .PWN, W-wa,1972,
- Rychling A., Solon J. – Ekologia krajobrazu. PWN 1998.
- Materiały archiwalne. Plansza "Roślinność rzeczywista m. Skierniewice" Opracowanie: R. Olaczek, U. Warcholińska i K. Krzywański,
- Smogorzewski J. System terenów otwartych jako element konstrukcji miasta, Instytut Planowania Przestrzennego Politechniki Warszawskiej,
- Władysław Matuszkiewicz: Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Warszawa: PWN, 2006,

Dokumenty i inne dostępne opracowania:

- Uchwała Rada Miasta Skierniewice Nr XVIII/191/2015 z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe sporządzonym dla przedmiotowego obszaru sporządzone w grudniu 2015 r.,
- Projekt uchwały Rady Miasta Skierniewice w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – fragment miasta Skierniewice, położony w rejonie ulicy Feliksów,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Skierniewice II edycja – Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr L/42/2014 Rady Miasta Skierniewice z dnia 25 kwietnia 2014 r.
- Program Ochrony Środowiska dla Miasta Skierniewice na lata 2013-2016 z uwzględnieniem lat 2017-2020
- Program ochrony środowiska i plan gospodarki odpadami dla miasta Skierniewice na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016 - aktualizacja
- Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2013 r.
- Program ochrony powietrza dla stref województwa łódzkiego: powiatu tomaszowskiego i Skierniewic – miasta na prawach powiatu. Tom II. Gdańsk, październik 2008 r. (Uchwała Nr XL/1115/09 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy w województwie łódzkim,
- Plan rozwoju lokalnego powiatu skierniewickiego na lata 2007-2015,
- Koncepcja rozwoju terenów zieleni w Skierniewicach, MPU, 2007 r.
- Inne źródła:
 - aktualna mapa zasadnicza terenu objętego opracowaniem oraz terenów sąsiednich w skali 1: 1 000
 - www.natura2000.mos.gov.pl
 - www.geoportal.gov.pl